

slovni živi vodi. Ne bo sicer nadkrilil bratov Goncourt v stiliziranju, vendar ni rečeno, da zanemarja tehnično stran pripovedovanja. Nekatere prisposode vplivajo plodovito in izvirno na čitalčevo domišljijo. „Kam si se zagledalo . . .“ (str. 112) se nas dojmi liki citat iz Župančiča; bodisi, saj ta je splošnoslovenska last, z isto pravico govorijo nekatere osebe v biblijskem tonu. Novačanova umetniško ubrana duša ljubi narodno poezijo, priča številni navedeni odlomki nalikujoči intarsom v bogatih rezbarijah. Kakor je že priznaval zaljubljeni pevec „*Artis amatoriae*“: Kar zasnuje mi duh, vse zoblikuje se v stih — tako se njemu zdajpazdaj proza nehote ritmično vzvalovi: jutri te čaka črnega dela beli dan (str. 113) . . . , mori me pasje dolgočasje . . . itd.

Najbolj vas utegne zadovoljiti klasično pripovedovana tragikomična historija o žabjem kralju Rulu, ustvarjena iz golega ničesa. Ta apartni kos bo dobil nagrado, ako tekmuje z Erjavčevimi podobnimi spisi, ki so morda bolj znanstveni, a nikdar tako delikatni, mestoma objestno šegavi. Slednja stran nudi priliko izprožiti zadovoljen smeh in razkleniti belo ograjo zdravih zob. Ko bi imeli odrasli analfabeti svoje čitanke, bi ne smelo manjkati te izvirne stvaritve . . . Poleg nje treba registrirati uspelega „Spokornika Elijo“, čigar značaj pa sega včasih malo v pravljično, oziroma v patologijo, ne da bi bil zategadelj kaj manj pretresljiv. Za tako krepko stvarjo se seveda efekta zadnjega osnutka, „V kleti“, popolnoma razblini.

Sveži knjigi pristop v najširje ljudske plasti, pisatelju majsko-topel pozdrav!

A. Debeljak.

Miklova Zala. Ljudska igra iz turških časov v osmih slikah. Po dr. Sketovi povesti spisal Anton Cerar-Danilo. V Ljubljani 1912. Založila Kat. bukvarna. (Zbirke „Ljudski oder“ III. zvezek.) 8°. 96 str. Cena 1 K.

Habent sua fata libelli! — Komaj je ta sicer lična knjižica izšla, že je ustavilo založništvo samo nje prodajo. O vzrokih ne kaže na tem mestu razpravljati, samo toliko bodi povedano, da se Danilova „Miklova Zala“ čudovito točno ujema s Špicarjevo dramatisacijo iste povesti dr. Sketa. Nimam Špicarjevega dela pri rokah — saj je še v rokopisu, — a takoj, ko sem prečital prvo sliko Cerarjeve igre, se mi je zazdelo, da sem prizor že nekje videl, a ko prečitam še drugo sliko, se zavem, da sem jo videl na ljubljanskem odru — prim. „Lj. Zvon“ XXX, str. 251—255 — in tudi na celovškem društvenem odru pod Špicarjevim imenom. Zato zadoščaj o igri to, kar sem takrat v „Zvonu“ o njej povedal, le škoda, da se dramatisator ni zavedel, da je treba avtorske pravice bolj spoštovati. — Kako je zašla v seznam „turških“ besed slov. majka, majčica, ali robinica (prav. robinja)? W.

Engelbert Gangl, Zbrani spisi za mladino. Drugi zvezek: Pripovedne pesmi. V Ljubljani 1912. 8°. 59 str. Cena vez. 1 K 50 v.

Zbirka opeva razne zgođe in nezgođe mladih ljudi, pripoveduje o živalih, vernih družabnikih malčkov, in v zadnjem oddelku je nanizanih par dogodbic iz „pisanega življenja“. Med ljubkimi, presrčnimi verzi čitamo tudi mnogobesedne vsakdanjosti; „pesemce o živalih“ zaostajajo celo za Stritarjevimi. V celoti bo naša mladina novega daru vesela, četudi ji je g. Gangl poklonil že marsikaj boljšega. — Knjižica je ilustrirana; največ sličic je Gasparijevih, izvedenih v znani, njemu lastni maniri.

J. Poljanec.

Srpsko-hrvatski Almanah za godinu 1911. Uredio Milan Ćurčin, Beograd-Zagreb. 1912. 4°. 167 str. 3-50 din., vez. 5 din.

V priprosti, prikupni opremi leži pred nami Almanah, objavljen v znamenju plemenite in samoumevne ideje srbsko-hrvaškega edinstva. Prirodna je misel skup-

nosti, zatorej ono bolešno presenečenje pri Slovencu, ko zasledi v mladem hrvaškem razumniku odpor proti nji s himerno hipotezo, češ, med obema narodoma zija brezno karakternih razlik.

„Uvodni deo“ prinaša par izrekov iz Dositejevih „Basni“ (l. 1740 in 1788), kar se jih ozira na narodno edinost: razložek v veroizpovedanju naj ne bo vzrok medsebojnim preprirom! Iz sedanje dobe je par V. Jagićevih avtobiografskih potez: njegovo prvo poznavanje Srbstva, čigar pisavo in jezik je kot deček smatral za grščino. St. Novaković je nasenčil optimistovsko skico iz l. 2011 po Kr.: besedo je podtaknil prof. Vidoviću, ki predava v Belgradu o „ujedinavanju bugarske literature sa srpsko-hrvatskom, s kojom se odavno ujedinila slovenačka (osim čisto popularne literature)“. Povedano mimogrede, to zakasnelo ilirizovanje Slovincem že ne bo po godu, predaleč so razvili svoj jezik... M. Murko je napisal obširno dokumentiran članek o Hrvatih in Srbih z naravnim zaključkom: jedan jezik jedna književnost. Končno pismo vseuč. prof. J. Cvijića daje nekoliko treznih nasvetov glede kulturnega zблиžanja obeh plemen.

„Književni deo“ (str. 30—170) obsega 33 pesmi od dvajsetero pesnikov ter med njimi deseterico kritičnih sestavkov. Kot preludij srečamo razpravo „Iskrenost u književnosti“. Autor srbske „Antologije“ B. Popović, katerega nam Čurčinov zaključni fragmet še bolj prikupi, se izraža v nji zoper „popravljanje“ umetniških del, dalje postulira: ni treba hoteti biti lep, sebe pozabiti pri ustvarjanju! T. Gjorgjić podaja psihologijo narodnega pevca, ki je opustil nekatere zgodovinske verzije zaradi njih brutalnosti. D. Prohaska poudarja v eseju o sodobnih bosenskih frančiškanih — poetih Markušiću in Škarici, da sta preveč artista, lepeča na književni frazeologiji. P. Popovićeva opazka, da je bila narodna smer Brankovi osebnosti mogoče v kvar, bo naletela na odpor marsikje, ne izvzemši Cv. Golarja. Adela Milčinović prispeva k poznavanju literatke D. Jarnevićeve, ki je v početku pesnila v nemščini kakor Preradović. Najbolj elegantno koncepcijo javlja Dučićeva študija o M. Mitroviću, umrlem poetu, bolje rečeno besednem virtuozu. Razlikujoč tri vrste pesnikov (s pretežno emocijo, refleksijo, fantazijo) trdi: „Svaki je pesnik iskren osim onaj koji nema talenta“. Med vrsticami se uganejo sledeče Lemaitreove misli: Razen par redkih izjem je pravi umetnik človek, ki mnogo dela, ki potrebuje v to svrhu urejenega in samotnega življenja. — Lazarević gostobesedno opisuje M. Rakićevo parnasovsko pravilno versifikacijo. Kulturnozgodovinskega pomena je Ostojićev referat „Iz stare pešmarice“, rokopisa izza konca 18. veka. V nji se nam odkriva karikaturna polkultura, pastiš, ki ga povzroči nenadni prihod rafinirane kulture v primitivno. V tem trgovskem trubadurstvu je bilanca zmerom: Grudi so ji „alabaster“, udovi „sneg“, kosa „svila holandeska“, dve sisice „portugalske jabučice“. Kadar podokničar ni uslišan, je žena „zmijinoga roda, geenskoga smrada“. — Precej humorja vsebujejo Livadićeve vrstice, kot nalašč za urednike in začetnike. Nobena umetnina, posebno v liriki, ne velja, ako ni osebnosti.

Pri pesmih stoji gladina dokaj visoko in za vsestransko umevanje je neizogiben predpogoj precejšnja orijentiranost po svetovnih slovstvih. M. Kovolija cizelira melodijozne „balade“ nalik stari ital. trubadurji; V. Nazorjev „Notturmo“ skuša že s samo onomatopojijo doseči uspeh; S. Stefanovićev „Povratak“, v sapfičnih strofah zasluži vso pažnjo. Ker nedostaje prostora, naj omenim le še Dučićeve mojstrske stihe, obilujoče na presenetljivih pesniških analogijah.

A. Debeljak.